

De plantenwerkgroep verkent Nationaal Park Lauwersmeer, 12 t/m 16 juni 2023

De jaarlijkse meerdaagse trip van de plantenwerkgroep ging dit jaar naar Nationaal Park Lauwersmeer. Daar verbleven we in de groepsaccommodatie van Robersum Recreatie in Vierhuizen.

Deelnemers waren Dini Kornegoor, Jan Hofstede, Ger Breman, Harry Rijken, Henk Dirkzwager, Hetty Verstraaten, Jacqueline van Leeuwen, Loes Jansen, Lucie Wessel, Margriet Maan, Max Messie, Pim van der Knaap en Wietske Jansen. Wie er niet bij was heeft echt wat gemist!

Sowieso het heerlijke eten dat Dini en Jan ons iedere dag, van ontbijt t/m diner voorschotelden (!!!), en natuurlijk ook de onvermoeibare energie van de hele groep om alle hoeken en gaten van het nationaal park te verkennen en te genieten van de uitbundige flora. En omdat natuurliefhebbers niet alleen van plantjes houden hebben we en passant ook de vogelrijkdom binnen en buiten de dijken uitgeplozen.

Hierna volgt een kort verslag van dag tot dag. Een overzichtskaart van Nationaal Park Lauwersmeer en een complete lijst van de vogelwaarnemingen zijn opgenomen in de bijlagen.

Maandag 12 juni

De dag van de heenreis is goed ingevuld door een tussenstop bij het **Fochteloërveen**, een gebied van Natuurmonumenten op de grens van Drenthe en Friesland. Vanuit de auto spotten we daar meteen al een paartje Kraanvogels met jong!

Rond een uur of 11 ontmoeten we elkaar aan het begin van het wandelpad naar de mooie uitkijktoren met de toepasselijke naam 'De Zeven'.

Na de lunch hebben we tijd om het gebied verder te verkennen en lopen we de Wollegraswandeling. Die doet zijn naam eer aan want Wollegras zien we volop, evenals leuke soorten als Stijve ogentroost, Ronde zonedauw en Scherpe fijnstraal.

Lavendelhei	Andromeda polifolia
Kleine veenbes	Vaccinium oxycoccos
Valkruid	Arnica montana – geplant?
Stijve ogentroost	Euphrasia stricta
Kamgras	Cynosurus cristatus
Eenarig wollegras	Eriophorum vaginatum
Scherpe fijnstraal	Erigeron acris
Veenbies	Trichophorum germanicum
Geelhartje	Linum catharticum
Zilverhaver	Aira caryophylla

De reis gaat verder door het Friese en Groningse land en tegen 16 uur komen we aan in Vierhuizen, even ten noorden van Zoutkamp. Met 12 slaapkamers en ruim 30 bedden gaat het soepel om allemaal een passende plek te vinden.

Na een eerste heerlijk diner gaan we meteen weer op pad: Wietske heeft een ontmoeting weten te arrangeren met Hans Gartner, gepensioneerd terreinbeheerder van Staatsbosbeheer (SBB). We ontmoeten hem in het **SBB-activiteitscentrum Lauwersnest**.

Hans kent het Nationaal Park Lauwersmeer als zijn broekzak en wil ons graag vertellen over de ontstaansgeschiedenis en de mooie plekjes die we zeker moeten verkennen. Na zijn inspirerende verhaal voegen we de daad bij het woord en laat Hans ons een aantal veldjes rond het activiteitscentrum zien. Daar 'struikelen' we over de grote hoeveelheid (gevlekte) Rietorchissen en daarnaast weten we leuke soorten te vinden als Moeraswespenorchis, Zomerbitterling, Stijve ogentroost, Kleine en Grote ratelaar en Addertong.

Moeraswespenorchis

Addertong

De ontmoeting met Hans bevalt zo goed dat we graag gebruik maken van zijn aanbod om ook nog een flinke dagexcursie met ons te doen. Die spreken we meteen af voor de volgende dag.

Dinsdag 13 juni

Onder aanvoering van Hans trekken we nu de bossen en velden van **Suyderoogh** in, ook op plekken waar 'gewoon' bezoek niet mag komen. Floristen en vogelaars komen volop aan hun trekken. Hans weet van alles te vinden, maar hij is ook benieuwd wat wij nog weten te ontdekken. Op de vlakte met zicht op het water van 'Achter de Zwartten' worden we meteen getraakteerd op de foeragerende Zeearend, en ook de Visarend en Lepelaar laten zich zien.

Leuke plantenvondsten waren Vleeskleurige orchis, Rond wintergroen en Parnassia (hier nog niet in bloei). Minder bijzonder, maar wel prachtig was de opvallende aanwezigheid in de bossen van Hondсроos en Egelantier.

Vleeskleurige orchis

Rond wintergroen

Vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
Zeegroene zegge	Carex flacca
Zilte zegge	Carex distans
Fraai duizendguldenkruid	Centaurium pulchellum
Rode ogentroost (veg.)	Odontites vernus subsp. serotinus
Veelbloemige roos (Darmwier)	Rosa multiflora (Enteromorpha (G))
Rond wintergroen	Pyrola rotundifolia
Grote keverorchis	Neottia ovata
Moeraswespenorchis (bijna in bloei)	Epipactis palustris
Addertong	Ophioglossum vulgatum
Kleine ratelaar (overwegend)	Rhinanthus minor
en Grote ratelaar	Rhinanthus angustifolius
Aardbeiklaver (veg.)	Trifolium fragiferum

We ronden het samenzijn met Hans af op het terras van Restaurant Suyderoogh en gaan daarna buitendijks kijken bij **Hoek van Bant**. We zijn daar (op aanraden van Hans) 2 uur voor hoogwater en hopen leuke planten te vinden, en op de platen en langs de vloedlijn ook veel vogels te spotten. Dat lukt heel aardig: we zien o.a. 750 Scholeksters met de kop in de wind, 200 Tureluurs en dertig Kluten, tevens met pulletjes. Twee ervan werden direct in het water geduwd om te leren zwemmen.

Zulte / Zeeaster (veg.)	Tripolium pannonicum
Zeeweegbree	Plantago maritima
Akkermelkdistel	Sonchus arvensis var maritimus
Zeekraal	Salicornia (G)
Knopig doornzaad	Torilis nodosa
Zeekweek	Elymus athericus

Na deze welbestede dag gaan we vol indrukken naar ons verblijf en genieten we van een laat maar heerlijk diner.

Woensdag 14 juni

Deze dag trekken we het hele Lauwersmeer rond. We beginnen bij het **Jaap Deensgat**. Daar staat een mooie vogelkijkhut en ook de floristen komen aan hun trekken. We zien o.a. Hongaarse raket, Gele waterkers, Visarend en foeragerende Boerenzwaluwen.

Hongaarse raket	Sisymbrium altissimum
Moeraswederik (veg)	Lysimachia thyrsoiflora
Gele waterkers	Rorippa amphibia
Rode waterereprijs	Veronica catenata

De volgende stop is het **Land van juffrouw Ali**, vlak onder Lauwersoog. Dat is één van de velden waar we – ook zonder begeleiding – doorheen mogen struinen. En dat is de moeite waard! We vinden o.a. Klein- en Rond wintergroen, Moeraswespenorchis, Duinwespenorchis, Parnassia, Zomerbitterling en Duizendguldenkruid.

Klein wintergroen	Pyrola minor
Rond wintergroen	Pyrola rotundifolia
Zomerbitterling	Blackstonia perfoliata subsp. perfoliata
Scherpe fijnstraal	Erigeron acris
Duizendguldenkruid	Centaureum
Knobbies	Schoenus nigricans
Moeraswespenorchis	Epipactis palustris
Parnassia (veg.)	Parnassia palustris

Tijdens de lunch kijkt Pim om zich heen en zegt dat hier toch ook de Grote keverorchis zou moeten staan. Als hij nog eens goed kijkt blijkt hij er bijna bovenop te zitten!

Grote keverorchis (veg.)	Neottia ovata
Wegedoorn	Rhamnus cathartica

Grote keverorchis

Parnassia

Na de lunch trekken we door het aanpalende bos in de hoop daar het Stofzaad te vinden. Dat lukt helaas niet, maar we vinden wel Brede lathyrus en in het open veld heel veel Addertong en één bloeiende Parnassia. Aan het eind van deze wandeling trekken we langs het **Strand Zearend** en daar vinden we een mooi aantal Goudknopjes.

Brede lathyrus	Lathyrus latifolius
Addertong	Ophioglossum vulgatum
Parnassia in bloei	Parnassia palustris
Goudknopje	Cotula coronopifolia

Na een rit over de dijk komen we via Anjum bij **Ezumakeeg**.

Dat is een leuk gebied voor vogelaars, waar je zo vanaf de weg met verrekijker en telescoop mooie beelden hebt van o.a. Grutto's, Bondebekplevieren en Bergeenden met jongen. Ook kijken we met verwondering naar een Grote zilverreiger die tussen de struiken zijn vele uitstaande veren staat te poetsen.

Langs de weg zien we veel Blaartrekkende boterbloem.

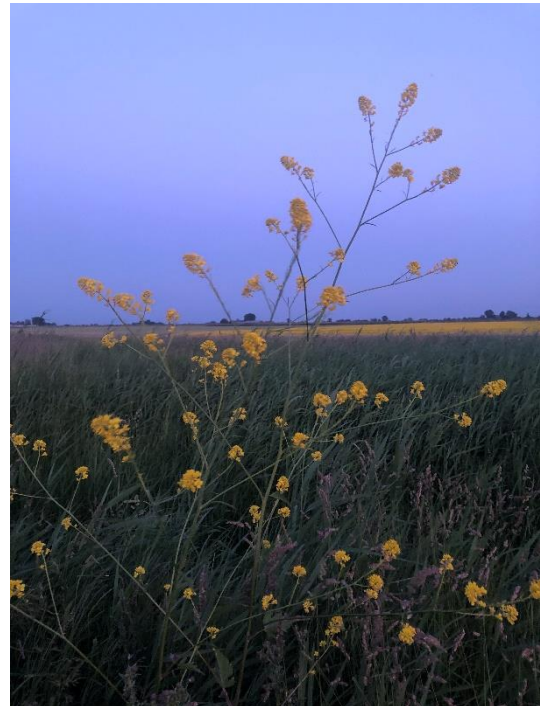

De meest zeldzame waarneming van deze dag deden we tijdens het diner!

Omdat we deze soort niet meteen thuis konden brengen, hebben we de hulp ingeroepen van Egbert de Boer: hij determineerde deze zeldzaamheid als een kweek-/keukenvorm van *Malus x domestica*.

Voor de diehards is de dag nog niet ten einde: na het diner gaan we bijna voltallig ook nog naar **observatietoren De Baak op de Middelpaalt**. Volgens Hans Gartner moeten we daar bij het vallen van de avond de Roerdomp kunnen horen en die kans laten we ons niet ontglippen! Het is vanwege de muggen even een uitdaging om bij de uitkijktoren te komen, maar daar aangekomen is het genieten!

We spotten o.a. de Koekoek (meerdere), ca 20 grote Zilverreigers die vanuit het riet hun nestboom opzoeken, vele Konikpaarden en Schotse hooglanders. En we genieten vooral van een show van de Visdief in de dichtstbijgelegen geul.

Zwarte mosterd

Onderweg zien we de Grote engelwortel en bij de parkeerplaats staat een flink exemplaar Zwarte mosterd. En de Roerdomp? Die liet zich niet horen, behalve aan Dini, Jan, Max en Wietske die als laatsten bij de auto's arriveerden.

Grote engelwortel (op afstand)	<i>Angelica archangelica</i>
Zwarte mosterd	<i>Brassica nigra</i>

Donderdag 15 juni

Langs het Lauwersmeer is er nog één gebied te verkennen en dat is in de zuidwesthoek bij het **Zomerhuisbos**. Het is (alweer) een warme en bijna windstille dag, maar dat weerhoudt ons (en ook de echte senioren onder ons!) niet om een flinke wandeling te maken door het bos en de open velden. We zijn amper de auto's uit of de IJsvogel scheert voorbij! Dat smaakt naar meer!

Jacqueline, Jan en Max zijn op dreef met de vogelobservaties en -geluiden. Ze spotten o.a. de Grauwe klauwier, Blauwborst, Rietzangers en de alom aanwezige Bruine kiekendief.

Ook de flora was weer de moeite waard met o.a. Moeraszuring, Goudzuring, Rode waterereprijs en Rode ogentroost.

Poelruit	Thalictrum flavum
Stomp vlotgras	Glyceria notata
Rode waterereprijs	Veronica catenata
Moeraszuring (in knop)	Rumex palustris
Stijve waterranonkel	Ranunculus circinatus
Goudzuring	Rumex maritimus
Rode ogentroost	Odontites vernus
Zandlangbaardgras	Vulpia membranacea

In de middag nemen we weer een kijkje aan de Waddenzee, en wel bij **Peazens-Moddergat**.

Daar kun je een leuk stuk buitendijks struinen over de Peazumerlannen en dat levert natuurlijk weer een heel aantal nieuwe soorten op, zoals Gerande schijnspurrie, Zeealsum, Zeeweegbree, Zeepostelein en Zeekraal.

Zeekweek	Elymus athericus
Zeepostelein	Honckenya peploides
Zeealsum	Artemisia maritima

Zilte schijnspurrie	Spergularia marina
Gerande schijnspurrie	Spergularia media
Klein schorrenkruid	Suaeda maritima
Melkkruid	Glaux maritima
Zeekraal	Salicornia
Engels gras	Armeria maritima
Engels Slijkgras	Spartina anglica
Bleek kweldergras	Puccinellia distans subsp. borealis

Zeealsem

Zeepostelein

Deze mooie dag sluiten we af met een drankje/ijsje op het terras in Moddergat.

Vrijdag 16 juni

Het einde is in zicht, maar nog niet helemaal ... Ook voor de terugreis plannen we nog een tussenstop in, bij het Nationaal Park Dwingelderveld in de buurt van Ruinen. We maken daar een korte maar boeiende wandeling vanaf het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten en vinden o.a. Rode schijnspurrie en Dwergviltkruid. Aan het einde van de wandeling raken we enthousiast over mooie exemplaren van Slangenlook, Doorwaskervel en Klimopbremraap, maar helaas bleken die allemaal uitgezaaid te zijn door een overijverige pensionado.

Dwergviltkruid	Logfia minima
Rode schijnspurrie	Spergularia rubra
Trekrus	Juncus squarrosus
Gewone waternavel	Hydrocotyle vulgaris
Liggend walstro	Galium saxatile
Borstelgras	Nardus stricta

Slangenlook	Allium scorodoprasum
Doorwaskervel	Smyrnum perfoliatum
Klimopbremraap	Orobanche hederæ

Toen restte ons nog slechts het afscheid en het laatste deel van de terugreis. Het was een prachtige trip van de plantenwerkgroep. Zoals aan het begin al gezegd: “wie er niet bij was heeft echt iets gemist!”

Harry Rijken

Bijlage 1: Overzichtskaart Nationaal Park Lauwersmeer

Bijlage 2: Vogels tijdens trip plantenwerkgroep 12-16 juni 2023 Lauwersmeer

Door Jacqueline, Jan en Max

Kraanvogel	(m/v en juv. in kruidig grasland in het Fochteloërveen)
Witte kwikstaart	
Grote bonte specht	(met roepende jongen, kopje uit nestholte)
Koolmees	
Merel	
Pimpelmees	
Grauwe gans	
Rietgors	(vele zingend in de rietpluimen)
Veldleeuwerik	
Kleine karekiet	
Krakeend	
Bergeend	(bij Ezumakeeg met 12 pullen en nog een met 6 al zwemmende jongen)
Tureluur	(zo'n 200 tureluurs op 't Wad)
Zeearend	(3x volwassen en juv. jong 2de-jaars)
Visarend	
Canadese gans	
Lepelaar	
Kleine Zilverreiger	
Aalscholver	
Blauwe reiger	
Grote zilverreiger	(waarvan een poetsend in de struiken met vele uitstaande veren bij Ezumakeeg. En bij observatietoren De Baak op de Middelplaat zagen we er zeker 25 bij schemer naar hun slaapboom vliegen)
Visdief	
Scholekster	(zo'n 750 scholeksters in waaivorm met kop in de wind op het Wad)
Kluut	(juv. en pulletjes 1-2 dagen oud zwemmend voor het opkomende water)
Kievit	
Winterkoning	
Roodborst	
Zwartkop	
Koekoek	(vele keren zien vliegen en gehoord natuurlijk)
Wielewaal	(alleen gehoord helaas!)
Bruine kiekendief	(duikend in het water op prooi en er bijna niet uit kunnen komen)
Gierzwaluw	
Bosrietzanger	(niet te verwarren met Rietzanger en Spotvogel)
Boerenzwaluw	(vele nesten in vogelkijkhut Jaap Deensgat, kwetterend en onverstoorbaar hun jongen voerend boven onze hoofden)
Fitis	
Huiszwaluw	
Tjiftjaf	
Stormmeeuw	
Kokmeeuw	
Zwarte kraai	(ook roepend jong in slootrand)
Bonte strandloper	
Bontbekplevier	(vele scharrelend over de platen)
Steenloper	
Holenduif	
Kleine mantelmeeuw	

Houtduif
 Gekraagde roodstaart(?)
 Fazant
 Slobeend
 Zanglijster
 Gele kwikstaart (tientallen in de graanakkers, hun 'nieuwe' landschap)
 Spreeuw
 Grutto (in de landerijen bij Ezumazijl, traditioneel op de weidehekpaaltjes)
 Wulp
 Wintertaling
 Smient
 Brandgans
 Cetti's zanger (3x gehoord; bijzonder!!!)
 Grauwe klauwier (2x Kollumerwaard)
 Tuinfluiter
 Raaf
 Torenavalk
 Rotgans (1 'zielige' enkeling op het wad)
 Putter
 Kauw
 Blauwborst. (zowel in rietveld als in rand graanakkers)
 Roerdomp (alleen gehoord helaas)
 Huismus (pas in Moddergat de eerste)
 Meerkoet
 Ekster
 Wilde eend
 Tapuit (in rand graanveld en op zandwal)
 Kneu
 Roodborsttapuit
 Grote lijster
 Fuut
 Casarca
 Tafeleend

77 soorten, dat is toch een respectabel aantal !

Naast al deze vogels hebben we ook vele insecten en nog een paar andere dieren mogen aanschouwen:

Een waterspitsmuis (Ballastplaatbos)

Groene(?) kikker in slotje

2 grote dikke Hazen op het wad bij de Hoek van Bant

Een Pad

2 rammelende Hazen en een dood Zeehondje (huiler) bij Moddergat